

«تلعفر»؛ «شاه کلید» عملیات موصل

گزاره نیست اگر شهر «تلعفر» را «شاه کلید» عملیات آزادسازی موصل بنامیم؛ شهری که همه بازیگران عرصه میدانی عراق برای تصاحب آن حساب‌های ویژه باز کرده‌اند.

به گزارش آران نیوز: اگرچه عملیات بزرگ آزادسازی «موصل» از اهمیت بسیاری برخوردار است، اما در عین حال محورها و مناطقی در این عملیات وجود دارند که بدلیل موقعیت جغرافیایی یا بافت و ترکیب جمعیتی و یا منابع زیر زمینی و غیره، از اهمیت دو چندانی برخوردار هستند و شهر «تلعفر» یکی از این مناطق بشمار می‌آید.

موقعیت جغرافیایی تلعفر

شهر «تلعفر» از توابع استان نینوی، مرکز شهرستان تلعفر، بعنوان بزرگترین شهرستان عراق است. این شهر در مسیر اتوبان شماره ۴۷ قرار دارد که شهر «موصل»، مرکز استان نینوی را به مناطق مرزی سوریه مرتبط می‌کند.

از لحاظ تقسیمات اداری شهرستان تلعفر به ۳ بخش «زمار»، «ربیع» و «العیاضیه» تقسیم می‌شود. این شهرستان با مساحتی بالغ بر ۲۸ کیلومتر مربع در ۴۵۰ کیلومتری شمال بغداد و ۷۰ کیلومتری غرب موصل قرار دارد و از شرق به موصل، از شمال به دهوک، از غرب به سنجار و از جنوب به الحضر محدود می‌شود.

شهرستان تلعفر در مرکز و کانون مثلث مرزی است که اضلاع آن را عراق و ترکیه و سوریه تشکیل می‌دهند، به گونه ای که با مرز سوریه و همچنین ترکیه تنها ۶۰ کیلومتر فاصله دارد.

بنابراین، بخشی از اهمیت تلعفر به موقعیت جغرافیایی این شهر باز می‌گردد که حلقه ارتباط بین سه کشور عراق و سوریه و ترکیه بشمار می‌آید.

جمعیت تلعفر

براساس سرشماری رسمی سال ۲۰۱۲ میلادی جمعیت تلعفر بالغ بر ۳۰۰ هزار نفر بود. از لحاظ بافت جمعیتی اغلب ساکنان تلعفر شیعی و از طایفه ترکمن هستند، پس از آن اهل سنت ترکمن و در پی آن اقلیت‌های اهل سنت گرد و عرب قرار می‌گیرند.

تاریخ سیاسی تلعفر

تلعفر جدای از تاریخ کهنی که در تمدن بشری دارد و بنای آن به دوران آشوری‌ها باز می‌گردد. از لحاظ تاریخ سیاسی نیز دارای پیشینه‌ای دیرینه بویژه در دوران معاصر است، به‌گونه‌ای که نام این شهر همواره در رخداد‌های مهم تاریخ معاصر عراق از اشغال عراق بدست استعمارگران انگلیسی گرفته تا اشغال عراق بدست آمریکایی‌ها و سرنگونی رژیم بعث در سال ۲۰۰۳ میلادی به چشم می‌خورد.

پس از اشغال عراق توسط آمریکا، شهر تلعفر خیلی زود به یکی از میدان‌های مبارزه عراقی‌ها علیه اشغالگران تبدیل شد و در این راستا، اهالی تلعفر بویژه پس از نفوذ افکار و اندیشه‌های افراط گرایانه که در آن زمان در گروه «القاعده» نمود می‌یافت، متحمل سختی‌ها و مصایب بسیاری شدند.

اکتبر سال ۲۰۰۴ میلادی حمله جنگنده‌های آمریکایی به این شهر که ۱۳ ساعت با هدف تصرف این شهر ادامه داشت، ۴۵ کشته و بیش از ۸۰ رخمی از اهالی شهر برجا گذاشت.

سپتامبر سال ۲۰۰۵ میلادی ۵ هزار نظامی آمریکایی برای اشغال این شهر پیشروی بسمت آن و عملیات نظامی گسترده‌ای را آغاز کردند. این حمله که از آن بعنوان بزرگترین حمله انجام شده، علیه تلعفر یاد می‌شد، آوارگی صدها خانوار ساکن تلعفر را بدنبال داشت.

آوارگان تلعفری نقل کرده بودند که آمریکایی‌ها در بمباران شهرشان از سلاح‌های تحریم شده بین المللی استفاده کرده‌اند و تنها با استفاده از این سلاح‌ها بود که ۲۲ سپتامبر ۲۰۰۵ توانستند، وارد آن شده و تلعفر را به اشغال خود درآورند.

تا ۱۵ ژوئن سال ۲۰۱۴ میلادی تلعفر همواره خاری در گلوئی اشغالگران بود تا اینکه در این تاریخ بدست «داعش» تصرف شد و بدلیل موقعیت راهبردی و حیاتی‌اش که ارتباط دهنده موصل در عراق به شهر رقه در سوریه بود، خیلی زود به یکی از مهمترین پایگاه‌های داعش در استان نینوی و کشور عراق تبدیل شد.

با تصرف تلعفر بدست داعش، به راحتی می‌توان پی برد چه برسر مردم این شهر رفته است، بویژه پس از تشکیل ائتلاف بین المللی به اصطلاح ضد داعش به رهبری آمریکا که با ادعای مبارزه با تروریسم و انهدام مواضع داعش در عراق، بارها آماج حملات هوایی جنگنده‌های ائتلاف قرار گرفت.

اشغال تلعفر بدست داعش و حملات مکرر آمریکایی‌ها که بنابر ادعای آنها به اشتباه مردم شهر و غیر نظامیان را هدف گرفته و آنها را به خاک و خون کشیده بود، مهاجرت نیمی از ساکنان تلعفر به مناطق مختلف عراق و خارج از عراق بدنبال داشت.

با توجه به آنچه گفته شد، می‌توان به جایگاه تلعفر در محاسبات هریک از طرف‌های شرکت کننده در عملیات آزادسازی موصل پی برد.

داعش تلعفر

از آنجا که تلعفر نقطه ارتباط موصل، پایگاه داعش در عراق و رقه، پایگاه این گروه در سوریه واقع شده، بنابراین حفظ آن برای این گروه اهمیت بسیار زیادی دارد.

«ابوبکر البغدادی»، سرکرده داعش، با درک این اهمیت طی مدت اشغال این شهر، اداره آن را به عناصر خارجی گروهس از جمله تروریست‌های آذربایجانی و ترکمنستانی و ازبکستانی و قفقازی واگذار کرد که از خاک ترکیه به همراه خانواده‌های خود که به گفته اهالی شهر بالغ بر ۳۰۰ خانوار می‌شدند، وارد تلعفر شده و خانه‌های اهالی شهر که از بیم وحشگری و جنایات آنها، به مناطق دیگر پناهنده شده بودند، را اشغال کرده و تلاش داشتند، آینده جدید خود را در تلعفر بنا کنند.

«نور الدین قبلان»، رئیس کمیته اجرایی جبهه ترکمن‌های عراق می‌گوید: «داعش به خانواده‌های عناصر خود که از سوریه وارد تلعفر شده بودند، ۲۰۰ باب خانه از خانه‌های شخصیت‌ها و افراد سرشناس شهر از جمله خانه «قبلان» را اهدا کرد.

همچنین ده‌ها خانه و مرکز و دایره دولتی و حکومتی را به مقرهای امنیتی و عملیاتی و انبارهای تسلیحاتی و مواد غذایی و دارویی خود تبدیل کردند. خاک حاصلخیز نیز منطقه تلعفر را به یکی از قطب‌های کشاورزی عراق با تولید انواع محصولات زراعی مانند گندم و جو و پنبه و میوه‌جات مانند انجیر و انار تبدیل کرده بود.

جبهه ترکمن‌های عراق

درحالی که مشاغلی مانند دامداری و دامپروری نیز از پیشه‌های مهم مردمان شهر بود و این جدای از معادن فسفر و گوگرد و منیزیم تلعفر بود که موجب می‌شد، نه تنها نیازهای خود را در تمام زمین‌ها برآورده سازد، بلکه تامین کننده نیازهای مناطق دیگر تحت تصرف داعش باشد.

این امتیازات بشدت اشتباهی داعش برای قبضه کردن کامل تلعفر را باز کرده و موجب شده بود، در همان ماه‌های اول اشغال شهر تدابیر ویژه‌ای در آن اتخاذ کند. «ابو سعد»، آموزگار بازنشسته ۷۰ ساله ساکن تلعفر در این باره از دیده‌هایش چنین می‌گوید: «داعش همه شیعیانی که خروج از شهر و ماندن در خانه‌هایشان را ترجیح داده بودند، بدون استثنا بازداشت کرد و به زندان انداخت».

براساس گزارش‌های سازمان‌های مدنی و بین المللی داعش پس از اشغال تلعفر ۳۰۰ تا ۴۰۰ ترکمن ساکن این شهر که ۷۰ نفر آنها کودک و ۶۰ نفر آنها زن بودند، را به قتل رسانده و ربوده بود، بی‌آنکه کسی از سرنوشت آنها اطلاعی داشته باشند.

این در حالی است که «علی مهدی»، سخنگوی جبهه ترکمنی تلعفر این تعداد را بسیار بالاتر دانسته و تاکید می‌کند، داعش درحال حاضر ۸۰۰ زن و دختر ترکمن را بعنوان اسیر در زندان‌های خود نگهداری می‌کند و از آنها براساس نیازهای بهره برداری و سوء استفاده می‌کند.

اما ابو سعد، آموزگار ۷۰ ساله تلعفری سخنانش درباره جنایاتی داعش که با چشم خود شاهد آن بوده چنین می‌گوید: «عناصر داعش ظرف تنها چند روز در کمال ناباوری ۳۲ مسجد و مزار شیعیان، کتابخانه‌ها، مراکز فرهنگی و آموزشی آنها و حتی آثار تاریخی شهر از جمله قلعه تاریخی تلعفر را منهدم و با خاک یکسان کردند».

آنها برای آموزش نظامی و شستشوی مغزی کودکان خود و مهمتر از آن کودکان شهر و کودکان ایزیدی و ترکمن و شیعی که از دیگر نقاط عراق به اسارت گرفته بودند، دستکم سه اردوگاه نظامی احداث کردند.

با توجه به آنچه گذشت می‌توان به اهمیت این شهر برای داعش پی برد و دریافت که از دست دادن آن چه لطمه بزرگی به قدرت و توان نظامی، امنیتی و اقتصادی این گروه وارد می‌کند.

ترکیه تلعفر

تلعفر فقط برای داعش حائز اهمیت نبود، بلکه ترکیه نیز نگاهی ویژه به این شهر داشت. در درجه اول باید تاکید کرد که روابط خوب ترکمن‌ها با گردها بویژه حزب «کارگران کردستان» که آنکارا و کشورهای غربی آن را در فهرست گروه‌های تروریستی درج کرده‌اند و در مناطق وسیعی از غرب استان نینوی از دمار گرفته تا سنجار فعالیت دارد و همچنین رابطه نزدیک ترکمن‌ها با شیعیان عراق از جمله نیروهای بسیج مردمی این کشور که خود آنها نیز در آن عضویت دارند، بشدت احساس خطر می‌کنند.

لذا ترکیه از یک سو بخاطر منافع خود و از سوی دیگر فشار کشورهای اروپایی با دقت هرچه تمام‌تر تحولات جاری در تلعفر و عملیات آزادسازی آن بدست نیروهای بسیج مردمی را رصد کرده و از هیچ اقدامی برای ممانعت از تحقق این امر فروگذاری نمی‌کند.

چه بسا یکی از دلایل اقدام آنکارا در اعزام نظامیان به شمال عراق و پافشاری جهت مشارکت در عملیات آزادسازی و موصل، تاثیر گذاری بر روند آزادسازی مناطقی همانند تلعفر توسط نیروهای عراقی باشد.

تلعفر اربیل

در این بین کردستان عراق نیز چشم داشت‌های خاص خود را در تلعفر دنبال می‌کند و بارها بمناسبت‌های مختلف مسئولان دولت فدرال کردستان از حق تاریخی گردها در شهر تلعفر و ملحق کردن آن به منطقه کردستان سخن گفته بودند.

سوریه تلعفر

در این بین نظام سوریه نیز تحولات میدانی تلعفر را با دقت بسیار رصد می‌کند، با این تفاوت که چشم داشت‌های دمشق به تلعفر به آزادسازی آن توسط نیروهای عراقی و بیرون راندن داعش از آن و قطع ارتباط داعش در موصل و رقه خلاصه می‌شود

که تضعیف این گروه و سرانجام غلبه به شکلی راحت‌تر و سهل‌الوصول‌تر بدنبال خواهد داشت. تمام آنچه گفته شد، بصورت چکیده اهداف بازیگران داخلی و خارجی فعال در عرصه میدانی عراق در تلغفر را تشریح و جایگاه این شهر در معادلات و محاسبات میدانی عملیات آزادسازی شهر موصل را تبیین می‌کند.